

GENERATYVINIO DIRBTINIO INTELEKTO ĮRANKIŲ NAUDOJIMO LIETUVOS SPORTO UNIVERSITETE GAIRĖS

I. Bendroji dalis

1. **Dokumento paskirtis.** *Generatyvinio dirbtinio intelekto įrankių naudojimo Lietuvos sporto universitete gairės* (toliau – Gairės) skirtos Lietuvos sporto universiteto (toliau – Universitetas) bendruomenei, t. y. visų studijų pakopų studentams, klausytojams, moksliniams darbuotojams, pedagoginiam, administraciniam ir techniniam personalui. Gairėse pateikiami bendro pobūdžio nurodymai (pagrindiniai principai), kaip generatyvinis dirbtinis intelektas naudotinas studijų procese, moksliniuose tyimuose ir kitose Universiteto vykdomose veikose. Atsižvelgiant į tai, kad, viena vertus, spartus generatyvinio intelekto technologijos vystymasis atveria naujas ir svarbias galimybes įvairiose srityse, įskaitant šiandieninį mokslą ir studijas, tačiau, kita vertus, yra susijęs su specifinėmis rizikomis, Gairėse siekiama užtikrinti, kad šios technologijos naudojimas Universitete atitiktų Europos, Lietuvos ir Universiteto akademinės vertybes bei etinius principus.

2. **Apibrėžimas.** Generatyvinis dirbtinis intelektas (angl. *generative artificial intelligence*) (toliau – GenDI) – tai dirbtinio intelekto technologija, kuri automatiškai generuoja naują turinį atsakydama į vartotojo užklausas natūraliąja kalba. Sugeneruotas turinys gali būti pateikiamas įvairiais formatais: tekstai (parašyti natūralia kalba), vaizdai (įskaitant nuotraukas, paveikslus ir pan.), vaizdo įrašai, garso įrašai (įskaitant muziką) ir programinės įrangos kodai. GenDI naudoja duomenis iš tinklalapių, socialinių tinklų pokalbių ir kitų internetinių resursų. Svarbu tai, kad GenDI nesupranta realaus pasaulio ir socialinių santykių, todėl jo sugeneruotas turinys negali būti laikomas visiškai patikimu, net jeigu jo teikiami atsakymai atrodo rišlūs ir prasmingi.¹ Esama įvairių GenDI įrankių ir platformų (pavyzdžiui, *ChatGPT*, *GPT-4*, *Duet AI*, *Synthesia*, *Claude*, *Dall-E2*, *Bard*, *Scribe*, *AlphaCode*, *Microsoft Copilot* ir kt.) ir galima tikėtis, kad ateityje jų skaičius bei prieinamumas didės.

3. **Dokumento rengimo pagrindas.** Gairės yra parengtos remiantis *Dirbtinio intelekto etiško naudojimo mokslo ir studijų procese gairėmis* (LRAEPKT, 2024),² *Generatyvinio dirbtinio intelekto gairėmis švietimui ir moksliniams tyrimams* (UNESCO, 2023),³ *Rekomendacija dėl*

---

¹ United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). (2023). *Guidance for generative AI in education and research*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000386693>

² Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnyba (LRAEPKT). (2024). *Dirbtinio intelekto etiško naudojimo mokslo ir studijų procese gairės*. <https://e-tar.lt/portala/lt/legalAct/56254af0061111efbcbfb318996800a8>

³ United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). (2023). *Guidance for generative AI in education and research*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000386693>

Dirbtinio intelekto etikos (UNESCO, 2022),⁴ *Dirbtinio intelekto (DI) ir duomenų naudojimo mokymo ir mokymosi srityje etikos gairėmis pedagogams* (EK, 2022).⁵ Rengiant Gaires taip pat atsižvelgta į *Akademinis sąžiningumas ir dirbtinis intelektas. Rekomendacijos* (LSS, 2024).⁶

II. Pagrindiniai principai

4. Užklausų korektiškumas. Tai, kokį turinį sugeneruoja GenDI, priklauso ne tik nuo GenDI naudojamų duomenų bazių, duomenų apdorojimo (mašininio mokymosi) algoritmų, bet ir nuo vartotojo teikiamos užklauskos. Todėl siekdami efektyvaus technologijos naudojimo studijose, moksle ir kitoms užduotims atlikti, vartotojai turėtų vadovautis šiomis užklausų formulavimo rekomendacijomis:

- a) Naudokite paprastą, aiškią ir lengvai suprantamą kalbą. Venkite sudėtingų, dviprasmiškų formuluočių;
- b) Pateikite pavyzdžių, iliustruojančių norimą gauti atsakymą;
- c) Įtraukite kontekstą, kuris yra labai svarbus tam, kad būtų sugeneruotas aktualus ir prasmingas atsakymas;
- d) Performuluokite (papildykite, patikslinkite) užklausa; išbandykite įvairius jos variantus;
- e) Būkite etiški. Venkite užklausų, į kurias GenDI galėtų teikti šališkus, žeminančius ir pan. atsakymus.

5. Kitiškumas. GenDI sugeneruotas turinys gali ne tik neatitikti tikrovės, bet ir būti paremtas stereotipais ir šališkomis nuostatomis. Todėl būtina tokį turinį vertinti kritiškai, tikrinti jo patikimumą remiantis kitais prieinamais šaltiniais. GenDI technologija gali padėti žmogui atlikti įvairias užduotis, bet žmogaus pakeisti negali. Todėl šios technologijos naudojimas turėtų būti orientuotas į žmogų ir skatinti žmogaus pažintinių gebėjimų ugdymą(-si).

6. Vartotojo atsakomybė. GenDI yra tik veiklos priemonė, o ne veikiantis subjektas, atsakingas už savo veiklos rezultatus (pasekmes). GenDI nelaikomas sugeneruoto turinio autoriumi, todėl tais atvejais, kai toks turinys yra publikuojamas, viešinamas ar perduodamas kitiems asmenims (pavyzdžiui, atliekant akademinės ar kt. užduotis), visa atsakomybė už tokio turinio atitikimą teisinėms ir etinėms normoms tenka užklausa teikusiam vartotojui. Jam tenka visa atsakomybė ir tuomet, kai GenDI sugeneruotas turinys sudaro tik dalį publikuojamos, viešinos ar pan. medžiagos.

7. Sąžiningumas ir skaidrumas. GenDI sugeneruotas turinys nelaikomas savarankiškai sukurtu užklausa teikusio vartotojo. Todėl kai atsakant į vartotojo užklausa GenDI sugeneruotas turinys (visas ar tik jo dalis) yra publikuojamas, viešinamas ar perduodamas kitiems asmenims, apie tai

---

⁴ United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). (2022). *Rekomendacija dėl dirbtinio intelekto etikos*. https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381137_lit

⁵ Europos komisija (EK). (2022). *Dirbtinio intelekto (DI) ir duomenų naudojimo mokymo ir mokymosi srityje etikos gairės pedagogams*. <https://op.europa.eu/lt/publication-detail/-/publication/d81a0d54-5348-11ed-92ed-01aa75ed71a1>

⁶ Lietuvos studentų sąjunga (LSS). (2024). *Akademinis sąžiningumas ir dirbtinis intelektas. Rekomendacijos*. <https://www.lss.lt/wp-content/uploads/2024/01/akademinis-saziningumas-ir-dirbtinis-intelektas-rekomendacijos-1.pdf>

turi būti informuojama. Turi būti aiškiai nurodoma, kuri publikacijos, pranešimo, referato ar pan. dalis buvo sugeneruota GenDI. Informuojant apie GenDI panaudojimą, pageidautina remtis Amerikos psichologijos asociacijos (APA) rekomendacijomis dėl GenDI sugeneruoto turinio citavimo.^{7, 8} Akademiniio pobūdžio darbuose turėtų būti pateikiama ši informacija:

- a) Kokiu tikslu darbe (užduotyje) buvo naudojama GenDI technologija;
- b) Koks GenDI įrankis ir platforma buvo naudota (nurodant konkrečią versiją, jei tokia informacija yra prieinama);
- c) Kokia užklausa (užklausa) buvo teikiama turiniui sugeneruoti;
- d) Koks turinys buvo sugeneruotas atsakant į vartotojo užklausa (užklausa) (šią informaciją galima pateikti kaip darbo priedą).

8. Plagijavimo netoleravimas. GenDI technologija gali padėti vartotojui kūrybingai spręsti įvairias užduotis. Tačiau neleistina GenDI technologijos naudoti plagijavimui, t. y. svetimų idėjų performulavimui ir pateikimui kaip savo. Plagijavimas pasitelkiant GenDI technologiją laikomas akademinės etikos pažeidimu. Siekiant užkirsti kelią tokiems pažeidimams, svarbu atkreipti dėmesį į žemiau išvardytus GenDI naudojimo požymius natūralia kalba parašytuose tekstuose:

- a) Tekstas yra bendro pobūdžio (stokoja detalių, citatų ir pan.), parašytas netaisyklinga lietuvių kalba, skirtingos teksto dalys skiriasi savo stiliumi, kokybe;
- b) Tekste nėra aiškiai išreikšto autoriaus požiūrio (analizės, refleksijos); paklausus teksto autoriumi prisistatantis asmuo nesugeba paaiškinti tekste išsakytų idėjų, argumentų ar pan.;
- c) Tekste daromos faktinės klaidos, išgalvojami faktai;
- d) Nesuvienodintas tekste esančių nuorodų į šaltinius stilius ir (arba) literatūros sąrašo stilius; tekste nurodomi ir (arba) literatūros sąraše aprašomi neegzistuojantys šaltiniai.

9. Informuotumas. Universiteto bendruomenė turi būti informuota, kokiais GenDI įrankiais ar platformomis rekomenduojama naudotis (t.y. kokie GenDI įrankiai ar platformos laikomi patikimais), kokios turėtų būti GenDI naudojimo procedūros, kokie GenDI naudojimo atvejai yra nepriimtini, t. y. laikomi pažeidimais. Turi būti paviešintos tokių pažeidimų nustatymo procedūros ir nuobaudos, skiriamos nustatytus pažeidimus. Naudojant GenDI studijų procese svarbu, kad Universiteto modulių koordinatoriai studentams ir klausytojams iš anksto pateiktų visą reikalingą informaciją apie GenDI naudojimą modulyje (pateikiant studijų medžiagą, atsiskaitymų reikalavimus ir vertinimo kriterijus ir pan.). Apie etišką GenDI naudojimą moksle Universiteto bendruomenę turėtų informuoti atitikties mokslinių tyrimų etikai priežiūros komitetai.

10. Tikslingumas. GenDI technologija leidžia pajavairinti studijų veiklas, plėtoti naujas ir aktualias mokslinių tyrimų kryptis ir pan. Tačiau šios technologijos naudojimas nelaikytinas savitiksliu ar savaime suprantamu. Moksle, studijose ir kitose Universiteto veiklose GenDI technologija naudotina aiškiai įvertinus jos teikiamas naudas bei keliamas rizikas, iš anksto parengus rizikų valdymo priemones bei sugeneruoto turinio vertinimo kriterijus.

---

⁷ American Psychological Association (APA). (2020). *Publication manual of the American Psychological Association* (7th ed.). <https://doi.org/10.1037/0000165-000>

⁸ McAdoo, T. (2024, February 23). How to cite ChatGPT. American Psychological Association. <https://apastyle.apa.org/blog/how-to-cite-chatgpt>

11. **Žmonių gerovė.** GenDI, kaip ir kitų dirbtinio intelekto technologijų, naudojimas savaime neužtikrina žmonių gerovės. Naudojant GenDI būtina vengti bet kokios nepageidaujamos žalos žmonėms, žmonių teisėms ir laisvėms, bendruomenėms, visuomenei bei aplinkai. Neleistina publikuoti, viešinti ar kitiems žmonėms perduoti tokio GenDI sugeneruoto turinio, kuris žemintų, diskriminuotų atskirus žmones ar žmonių grupes, skatintų nesantaiką rasiniu, etniniu, politiniu, profesiniu, lyties ar kt. pagrindu, prieštarautų demokratijos principams.

12. **Saugumas ir atviras mokslas.** GenDI technologijos naudojimas studijose, moksle ir kitose Universiteto vykdomose veiklose neturi pažeisti Universiteto duomenų apsaugos taisyklių. GenDI įrankiams ir platformoms nesuteiktina prieiga prie konfidencialių Universiteto bendruomenės narių duomenų bei konfidencialių Universiteto dokumentų. Dalijantis mokslinių tyrimų duomenimis atvirojo mokslo debesyje, būtina įvertinti rizikas, susijusias su tuo, kad šie duomenys gali būti prieinami GenDI.

13. **Teisingumas.** Visiems Universiteto bendruomenės nariams turėtų būti užtikrinta vienoda prieiga prie GenDI įrankių ir platformų. Taip pat jiems turėtų tekti vienoda atsakomybė už netinkamą GenDI technologijų naudojimą.

III. Baigiamosios pastabos

14 Universiteto valdymo organams ir padaliniais rekomenduojama atnaujinti mokslo, studijų ir kitas susijusias veiklas reglamentuojančius vidaus dokumentus (kodeksus, reglamentus, nurodymus, metodinius reikalavimus ir pan.), sukonkretinant GenDI naudojimo reikalavimus. Esant poreikiui, jie gali būti griežtesni nei nurodyta Gairėse.

15. Rekomenduotina nuolat tobulinti Universiteto bendruomenės narių kompetencijas, siekiant, kad GenDI naudojimas leistų pasiekti aukščiausius studijų ir mokslo rezultatus, didesnę Universitete vykdomų veiklų efektyvumą.

16. Atsižvelgiant į GenDI technologijos pažangą ir su ja susijusius naujus išbandymus, Gairės gali būti atnaujinamos.

Senato pirmininkas

V.Bružas

Senato sekretorė

K.Bradauskienė